

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
ראשון

היכל
תשיעי

קונטרס

י"א ניסן-תשמ"ז

מאת

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן
מליובאוויטש

הוצאה רביעית

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות חמשים ואחת לבריאה
ה' תהא שנת אראנו נפלאות
שנת הצדי"ק לכ"ק אדמו"ר שליט"א

בס"ד.

פתח דבר

לקראת יום הבהיר י"א ניסן, יום הולדת השמונים וחמש לכ"ק אדמו"ר שליט"א,
לאורך ימים ושנים טובות, ולקראת חג הפסח הבעל"ט —

הננו מוציאים לאור, ע"פ הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א, את המאמר ד"ה כימי
צאתך מארץ מצרים גו', שנאמר בהתוועדות די"א ניסן ה'תשמ"ב, שמונים שנה לכ"ק
אדמו"ר שליט"א.

מערכת „אוצר החסידים“

יוד ניסן, תהא זו שנת משיח
ברוקלין, נ. י.

בס"ד. י"א ניסן ה'תשמ"ב.

כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאותי, וידוע דיוק הזהר² בזה [הובא בדרושי רבותינו נשיאינו] במ"ש כימי לשון רבים, והרי יצי"מ היתה ביום אחד, וכן בזכירת יצי"מ כתיב זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים, למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים, ולמה נאמר כימי לשון רבים. וגם צלה"ב בתוכן הכתוב כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, דפירוש הפשוט בזה הוא שהגאולה העתידה לבוא במהרה בימינו ממש ע"י משיח צדקנו תהי' באופן של אראנו נפלאות כמו שהיתה הגאולה דיצי"מ, ואינו מוכן, הרי מבואר בכו"כ פסוקים ומאמרי רז"ל³ שדוקא הגאולה העתידה תהי' גאולה שלימה שאין אחר⁴ גלות משא"כ הגאולה דיצי"מ, הרי שהגאולה העתידה תהי' נעלית הרבה יותר מהגאולה דיצי"מ, שלכן לפי דיעה אחת אין מזכירין יצי"מ לימות המשיח, וגם להדיעה שמזכירין יצי"מ לימות המשיח⁵ צריך על זה לימוד מיוחד, ומהו אומרו כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, שהעילוי דגאולה העתידה היא מה שגם אז יהי' אראנו נפלאות כמו שהי' ביצי"מ. ויתירה מזו, דמלשון הכתוב כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות משמע שהנפלאות שהיו בימי צאתך מארץ מצרים הם ההתחלה והשרש גם על הנפלאות שיהיו בגאולה העתידה, דמזה מוכן שיש מעלה בהגאולה דיצי"מ על גאולה העתידה.

(ב) ונקודת הביאור בזה, שבפסוק זה (כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות) יש שני פירושים. פירוש א, שגאולה העתידה תהי' כהגאולה דיצי"מ, שגם אז יהי' אראנו נפלאות כמו שהי' בהגאולה דיצי"מ. ופירוש ב, שהנפלאות שיהיו בגאולה העתידה יהיו נפלאות גם בערך הנפלאות שהיו בימי צאתך מארץ מצרים. והיינו, דהגם שבכללות הנפלאות דגאולה העתידה הן דומות להנפלאות דגאולת מצרים (כפירוש הפשוט), אעפ"כ, יהי' יתרון בהנפלאות דלעתיד, ועד שיהיו נפלאות גם בערך הנפלאות דיצי"מ. וביאור מעלת הנפלאות דלע"ל על הנפלאות דיצי"מ בלשון הקבלה, הנה ידוע⁶ שביצי"מ הוצרך להוציא את ישראל ממ"ט שערים דלעו"ז. דזהו מה שמיד לאחרי היציאה ממצרים מתחילים ימי ספירת העומר, שבכל יום מימי הספירה יוצאים משער אחד דלעו"ז. וזה (היציאה מהשערים דלעו"ז) הי' ע"י המשכת

(1) מיכה ז, טו.

(2) ת"א בהשמטות רס"א, ב. ח"ג קעו, א.

(3) אוה"ת נ"ד ע"פ ס"ג וס"ז (ע' תפ"תפז). ד"ה כימי צאתך תש"ח בתחלתו (סה"מ תשי"ע ע' 159).

(4) בא יג, ג. ראה טו, ג.

(5) ירמ" טו, ד"טו. ישעי' מג, יח"ט. ברכות יב, ס"ב ואל"ך. תוד"ה ה"ג ונאמר — פסחים קטז, ב

(ממכילתא ע"פ שלח טו, א). ובכ"מ. וראה בארוכה ד"ה כי בחפזון תש"ח בתחלתו (סה"מ ע" ש' 151-152).

(6) ברכות שם.

(7) ראה גם פע"ח שער חג המצות פ"ז ד"ה מהר"י זיל, הובא באוה"ת שם ס"ח.

(8) ז"ח ר"פ יתרו. וראה גם תקו"ז תל"ב.

חמישים שערי בינה. ולכן הוזכר בתורה ענין יצי"מ נ' פעמים כנגד נ' שערי בינה.⁹ והנה ידוע שבנ' שערי בינה יש כמה דרגות¹⁰. נ' שערי בינה כמו שנמשכים במלכות, והוא מה שמסטרא דיובלא (בינה) נמשכים במלכות¹¹. ולמעלה יותר, הנ' שערי בינה כמו שהם במקומם, בכינה. ולמעלה יותר, כמו שהם כלולים בשער הנ', בבחינת הכתר (ובכתר גופא — בבחינת עתיק). וזהו מה שהגילויים דלע"ל יהיו נפלאות גם בערך הנפלאות דיצי"מ, כי נ' שערי בינה שנמשכו ביצי"מ הם השערים דבחינת בינה (וזו גופא, כמו שנמשכים ע"י בחינת המלכות), משא"כ לע"ל תהי' המשכת הנ' שערי בינה כמו שהם בכתר¹². ולא עוד אלא שבכתר גופא תהי' אז ההמשכה מבחינת עתיק, ובעתיק גופא מבחינת פנימיות עתיק¹³. וכמ"ש במשיח¹⁴ הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד, דמאד (זה דכתיב גבי משיח) הוא בחינת פנימיות עתיק¹⁵, ובלשון הפע"ח¹⁶, שכל ההמשכות עכשיו הם רק מבחינת חיצוניות עתיק ולע"ל תהי' המשכת וגילוי בחינת פנימיות עתיק. אלא שאעפ"כ מדמה הכתוב הנפלאות שיהיו בגאולה העתידה להנפלאות שהיו ביצי"מ, וכפירוש הפשוט בכתוב שבגאולה העתידה יהי' אראנו נפלאות כמו שהי' בימי צאתך מארץ מצרים, כי גם ביצי"מ היו גילויים הכי נעלים, וכמבואר בהמשך תער"ב¹⁷ בפירוש נגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה בכבודו ובעצמו¹⁸, שבכבודו ובעצמו הם דרגות הכי נעלות. אלא שביצי"מ הי' הגילוי דבחינה זו ע"י ההתלבשות בבחינת מלכות, ופסח ה' על הפתח¹⁹, דפתח הוא בחינת המלכות²⁰, ולע"ל יהי' זה בגילוי בלי שום לבוש כמ"ש²¹ ולא יכנף עוד מוריך.

ג) **אמנם** עפ"י צלה"ב מ"ש כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, מדוע מדמה הכתוב הנפלאות דגאולה העתידה להנפלאות שהיו בימי צאתך מארץ מצרים. וביותר אינו מובן²² לפי הדיעה שמזכירין יצי"מ גם לימות המשיח, דלכאורה, מכיון שהגילויים דלע"ל יהיו נעלים הרבה יותר מהגילויים שהיו ביצי"מ, למה יזכירו יצי"מ גם אז. וידוע הביאור בזה (כמ"ש בד"ה כימי צאתך לכ"ק מו"ח אדמו"ר²²), דבגאולת מצרים נתחדש כללות ענין הגאולה ונפתח הצינור על כל הגאולות (מהגלויות, שלאחרי גלות מצרים), גם על גאולה העתידה, הגם שתהי' גאולה נעלית

-
- (9) פרדס שייג (שער השערים) פ"א. יראה גם ניצוצי זהר לז"ח שם (במילואים — קכד, סע"ב ואילך).
 (10) ראה אוה"ת שם ס"ג.
 (11) מקי"מ לוח"ב מ, ב. הובא באוה"ת בא ע' רפב.
 (12) אוה"ת נ"ך שם.
 (13) ישעי' נב, יג.
 (14) לקו"ת שה"ש בסופו (נא, סע"ב ואילך). ביאורו וישב כג, א-ב.
 (15) שער הכי"ש פט"ו. יראה גם לקו"ת שם.
 (16) ח"ב ע' תתקכד. יראה גם סה"מ תער"ב — תרע"ו ע' סו.
 (17) הגש"פ פיסקא ,ויוציאנו" ופיסקא ,מצה זו".
 (18) בא יב, כג.
 (19) זח"ב לו, סע"א. לקו"ת שה"ש טו, א. ד"ה כימי צאתך תשיח פי"א (סה"מ תשיח ע' 164). ובכ"מ.
 (20) ישעי' ל, כ. וראה תניא פל"ו (מו, א). ד"ה כי בחפזון הגיל שם.
 (21) רד"ה כימי צאתך הגיל.
 (22) הגיל — פי"ב (סה"מ שם ע' 164).

יותר. וע"ד הידוע שיצי"מ היתה הכנה למתן תורה, כמ"ש²³ בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה, דהגם שעיקר ענין הגאולה והחירות ה" בשעת מ"ת דוקא, כי מכיון שלפני מ"ת היתה עדיין הגזירה דעליונים לא ירדו לתחתונים ותחתונים לא יעלו לעליונים²⁴, הרי מובן שעד מ"ת (גם לאחר יצי"מ) לא היתה עדיין אמיתית הגאולה והחירות דתחתונים, ואעפ"כ, בעת הגאולה דיצי"מ ניתן הכח גם על הגאולה (בליטול הגזירה) שנעשה כמ"ת, הנה ע"ד²⁵ הוא גם בנוגע לגאולה העתידה, שבהגאולה דיצי"מ ניתן הכח גם על גאולה העתידה, מכיון שבשעת מ"ת ה" כבר מעין הגילוי דלע"ל²⁶, אלא שבשעת מ"ת ה" הגילוי רק לפי שעה ולע"ל ה" הגילוי באופן תמידי ונצחי, כי הגילוי אז ה" לא רק מצד מלמעלה כבשעת מ"ת, אלא גם מצד המטה²⁶, כי הנבראים יהיו אז בתכלית הבירור והזיכור והיו כלים לגילוי אלקות, להשיג דעת בוראם כפי כח האדם²⁷, וזה נעשה אתר שלים²⁸ להשראת או"א"ס שלמעלה מכח האדם.

ד) וזהו ג"כ מ"ש כימי צאתך מארץ מצרים, ימי לשון רבים, דכל הימים מימי גאולה הראשונה מגלות מצרים עד הגאולה העתידה כב"א הם ימי צאתך מארץ מצרים, כמבואר בהמאמר שם²⁹. והיינו, דמה שביצי"מ נפתח הצינור גם על הגאולה העתידה, הסדר בזה הוא, שבכל יום ויום (מע"ת יצי"מ עד גאולה העתידה) נעשה ענין יציאת מצרים באופן נעלה יותר, ועד לתכלית העילוי בזה בגאולה העתידה. והענין הוא, דהנה ארז"ל³⁰ בכל דור ודור וכל יום ויום³¹ חיים אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא היום³¹ ממצרים. דבכל יום ויום צריך להיות היציאה ממצרים, ובפרט בשעת ק"ש, כמ"ש אדה"ז³² דמה שתיקנו פ' יציאת מצרים בשעת ק"ש דוקא הוא מפני שהן (ק"ש ויצי"מ) דבר אחד, וענין זה (שבק"ש צ"ל העבודה דיצי"מ) הוא גם בק"ש של ערבית, וכמ"ש הרמב"ם³³ דמה שקורין פרשת יציאת גם בק"ש של ערבית, אע"פ שאין מצות יציאת נהגת בלילה, הוא מפני שיש בה זכרון יציאת מצרים. וזהו כימי צאתך מארץ מצרים, ימי לשון רבים, אף שיצי"מ היתה ביום אחד, כי ע"י שמזכירין בכל יום יצי"מ (שהיתה בפעם הראשונה, ביום אחד) הנה עי"ז נעשה ימי צאתך מארץ מצרים ימי לשון רבים, שבכל יום ויום יוצאים ממצרים וגבולים נעלים יותר, און מען שטעלט זיך אוועק במצב של ופרצת למעלה ממדידה

(23) שמות ג, יב. וראה פרש"י עה"פ (משמור פ"ג, ד).

(24) שמור פ"ב, ג. תנחומא וארא טו.

(25) תניא שם.

(26) המשך תעריב ח"ב ע' תחלק-תתקלא.

(27) לשוי הרמב"ם הל' מלכים בסופן.

(28) ראה זח"ג צ, ב. לקו"ת שה"ש כד, סע"א ואל"ך.

(29) רפ"ב.

(30) פסחים קטז, ב (במשנה).

(31) הוספת (ביאור) אדה"ז בתניא רפמ"ו. וראה הגש"פ עם לקוטי טעמים וכו' (קה"ת התשמ"ו ואל"ך) ע'

תריח בשוה"ג.

(32) בתניא שם (בסוף הפרק).

(33) הל' ק"ש פ"א ה"ג. וראה שחת י"א ניסן ואחש"פ התשמ"ב.

והגבלה, ועד שבאים לפרצת בתכלית השלימות בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו דכתיב ב"י³⁴ עלה הפורץ לפניהם. דזהו מה שמישיח הוא בן דוד, וגם הסימן על משיח הוא שהוא הוגה בתורה ועוסק במצוות כדוד אביו כ"י ולוחם מלחמות ה'³⁵, דדוד הוא מבני פרץ³⁶ דכתיב ב"י³⁷ מה פרצת עליך פרץ, פריצת כל הגדרים והמדידות וההגבלות.

ה) **והנה** סדר זה דגאולה [שמתחיל מיצי"מ כפשוטה, ועד שבאים ע"י העבודה דזכירת יצי"מ בכל יום בכל יום לגאולה השלימה ע"י יעלה הפורץ לפנינו] יש דוגמתו בכל יום ויום. דהנה בתחלת היום קודם התפלה נמצא האדם במצרים, בהמיצרים והגבולים של הגוף, וכמ"ש³⁸ חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כי במה נחשב הוא, אל תקרי במה אלא במה, שבתחלת היום הנשמה היא רק באפו ואינה מתפשטת בהגוף ולכן הוא נחשב אז כמו במה, שהוא תוקף המיצרים והגבולים דחומריות הגוף. ולכן תחלת העבודה היא בכחינת אתכפיא, שהוא מתגבר על חומריות הגוף ונה"ב ועל הלעו"ז, ועד שפועל שגם הגוף ונה"ב יענו אמן בעל כרחן ויסייעו לעבוד את ה', אבל גם זה הוא רק בדרך אתכפיא³⁹. ועד שאח"כ הוא בא לבחינת אתהפכא, ובזה גופא הוא בתחלה באופן דולבי חלל בקרבי⁴⁰, ואח"כ הוא מגיע לואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך בשני יצריך⁴¹, שגם היצה"ר גופא נהפך לטוב, בדוגמת תשובה שלימה (תשובה מאהבה) שזדונות נעשים כזכיות⁴² ועד שנעשים לזכיות ממש. דשני ענינים אלו שבכל יום (אתכפיא ואתהפכא) הם בדוגמת הגאולה דיצי"מ וגאולה העתידה. דביצי"מ כתיב כי ברח העם⁴³, שהרע ה"י בתקפו והוצרכו לברוח מהרע⁴⁴, בחינת אתכפיא. ולע"ל יהי' ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ⁴⁵ (דוגמת ולבי חלל בקרבי), ויתירה מזו שגם הרע גופא יהפך לטוב (בדוגמת בכל לבבך בשני יצריך), וכמ"ש⁴⁶ אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' לעבדו שכם אחד, שגם העמים גופא יהפכו לעבדו ית', ועמדו זרים ורעו צאנכם⁴⁷. ועד"ז יהי' גם בבעלי חיים, והשבתי חי' רעה מן הארץ, משביתו שלא יזיקו⁴⁸, דהגם

34) מיכה ב, יג. אגדת בראשית ספס"ד. וראה גם כ"ר פפ"ה, יד ובפרש"י לשם.

35) רמב"ם הל' מלכים ספ"א.

36) רית ד, יח ואילך.

37) וישב לח, כט.

38) ישע"י ב, כב. ברכות יד, א. וראה המשך תער"ב ח"ב פש"ס. פשצ"א. ד"ה לכה דודי תרפ"ט פ"ג

(סה"מ קונטרסים ח"א כא, סע"א ואילך).

39) להעיר מתניא פליה (מה, א).

40) תהלים קט, כב. ברכות ס"א, ב. תניא פ"א (ה, ב).

41) ואתחננו ו, ה. ברכות נד, א (במשנה). ספרי ופרש"י עה"פ. וראה ירושלמי ברכות ספ"ט.

42) יזמא פו, ב.

43) בשלח יד, ה.

44) תניא פליא (מ, ב).

45) זכרי' יג, ב.

46) צפני' ג, ט.

47) ישע"י ס"א, ה.

48) בחיקותי כ"י, ב. תוי"כ עה"פ (דעת ר"ש).

שגם אז תהי' המציאות דחיות רעות מ"מ לא יזיקו, ולא עוד אלא שיהיו מסייעים ומשמשים לעבודת ה', וכמ"ש" וגר זאב עם כבש גו' ואר"י כבקר גו', שיהי' תועלת מהזאב כמו מכבש ומהאר"י כמו מבקר, ועד שגם הנחש (פתן, צפעוני⁵⁰) יהי' שמש גדול⁵¹, דלא רק שגם הנחש ישמש לעבודת ה', אלא יתירה מזו, שהשימוש שלו יהי' באופן דגדלות, שמש גדול.

ו) **והנה** אף שבחינת אתהפכא היא, בכללות, נעלית הרכה יותר מבחינת אתכפיא, אעפ"כ יש גם מעלה בבחינת אתכפיא לגבי בחינת אתהפכא⁵². וכמובן ממ"ש בתניא⁵³ דענין עובד אלקים הוא דוקא כשהוא כופה ומשנה הטבע שלו, ומעלה זו אינה בצדיק גמור. ועיי' העבודה דאתכפיא דוקא אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין⁵⁴, המשכת וגילוי אור שבבחינת רוממות⁵⁵, וכמבואר בארוכה בהמשך דיום ההילולא⁵⁶ משל על זה ממלך בוי"ד שבשביל נצחון המלחמה הוא מבזבז את כל אוצרותיו, דבשנים כתיקונן הנה לא רק שאינו משתמש בהם לשום דבר אלא שהם כמוסים וחתומים מעין כל רואה, ודוקא בעת המלחמה הנה לא רק שהוא פותח את כל האוצרות, אלא יתירה מזו שהוא מבזבז אותם בלי שום מדידה והגבלה ונותן אותם לאנשי החיל בכדי לנצח את המלחמה. והדוגמא מזה למעלה, שיש בחינת אוצר שכמוס וחתום מעין כל רואה, עין לא ראתה אלקים זולתך⁵⁷, ובכדי לנצח את המלחמה עם היצר, העבודה דאתכפיא, נותנים גם אוצר זה, ובאופן של בזבוז, ונתינת האוצר היא לאנשי החיל הפשוטים דוקא, דלהיות שעבודתם היא במס"נ למעלה ממדידת והגבלת השכל לכן גם נתינת האוצר להם היא באופן דבזבוז למעלה מכל מדידה והגבלה.

ועפ"ז יובן מה שיזכירו יצי"מ גם לעיל, אף שהגילויים דלע"ל הם נעלים יותר (נפלאות) מהגילויים שהיו ביצי"מ, כי מכיון שהמשכת בחינת האוצר הוא דוקא בשביל נצחון המלחמה, ולע"ל לא תהי' שום מלחמה עם היצר שהרי ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ, לכן, יזכירו יצי"מ גם אז, בכדי שיהי' גם המעלה שבאתכפיא, המשכת בחינת האוצר. וגם המשכה זו תהי' אז בתכלית הגילוי (ככל הענינים דלעתיד), ולא יכנף עוד מוריד.

ז) **וזהו** כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, שנגאולה העתידה יהיו ב' המעלות, המעלה דאתכפיא, כימי צאתך מארץ מצרים, והמעלה

(49) ישעי' יא, ויז. הובא בתוי"ב שם.

(50) ישעי' שם, ח.

(51) סנהדרין נט, ב.

(52) תו"א ויקהל פט, ג-ד. קיד, ד.

(53) פט"ז — הובא בתו"א שם קיד, ד.

(54) ראה וחי' כח, ב. תניא פכ"ז (לד, א). תו"א ויקהל פט, ד. לקו"ת ר"פ פקודי. חוקת סה, ב.

(55) תו"א שם פט, ג.

(56) המשך באחי לגני השית" פ"א.

(57) ישעי' סד, ג. ברכות לד, ב. סנהדרין צט, א.

דאתהפכא, אראנו נפלאות. דע"י מעשינו ועבודתינו בזמן הגלות⁵⁸, שכללות העבודה דזמן הגלות היא באופן דמס"נ למעלה ממדוה"ג⁵⁹, שהרי בזמן הגלות ובפרט בעקבתא דמשיחא יש מונעים ומעכבים וריבוי נסיונות, ועד להנסיון דלא יתבייש מפני בני אדם המלעיגים עליו⁶⁰, ואעפ"כ אין מתחשבים עם כל המניעות, ולומדים תורה ומקיימים מצוות בלי כל חשבונות, ועד שאפילו ריקנים שבך מלאים מצוות כרימון⁶¹, דלא רק שהם מקיימים מצוות אלא שהם מלאים מצוות, הנה עי"ז יוצאים מהגלות ברכוש גדול של מצוות ורכוש גדול של תורה [דגם ת"ת היא מצוה, ואדרבא, היא שקולה כנגד כל המצוות⁶²], ומכיון שזה (הרכוש גדול דתומ"צ) מוסיף בהזכות הרי זה מוסיף זירון גם בהאחישנה⁶³, ובאופן דוארו עם ענני שמיא⁶⁴, שבקרב ממש תהי' הגאולה האמיתית והשלימה, ובאופן דכימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות היינו שיהיו ב' המעלות. דמכיון שהגאולה היא ע"י מעשינו ועבודתינו בזמן הגלות, ובפרט בעקבתא דמשיחא, לכן תהי' כימי צאתך מארץ מצרים, המעלה דאתכפיא, ויחד עם זה יהי' גם אראנו נפלאות, נפלאות גם בערך הנפלאות (אותות ומופתים) שהיו ביצי"מ, כולל גם הנפלאות שהיו בעת קרי"ס, דהגם שבקרי"ס היו גילויים נעלים ביותר, דכאו"א מראה באצבעו ואומר זה א-לי ואנוהו⁶⁵, ועד שראתה שפחה על הים מה שלא ראו נביאים⁶⁶, הנה כל זה הי' על הים, מלושב בבחינת מלכות⁶⁷ [ובדוגמת הגילוי דצי"מ (לפני קי"ס) שהי' על הפתח], וגם הגילוי דקי"ס הי' רק לפי שעה, כי הגילוי אז הי' מצד מלמעלה והמטה לא הי' כלי לזה, דבכללות הוא ענין אתכפיא ולא אתהפכא [בדוגמת יצי"מ שהיתה באופן דכי ברח העם]. מכיון שזה לא בא מצד עבודת המטה. אמנם לע"ל יהי' אראנו נפלאות, נפלאות גם בערך הנפלאות שהיו ביצי"מ וקרי"ס, שהגילוי יהי' בלי שום לבוש וגם מצד המטה, ויחד עם זה יהי' גם המעלה דכימי צאתך מארץ מצרים, כמהרה בימינו ממש, בביאת משיח צדקנו.

(58) תניא רפליז.

(59) ראה בארוכה סה"מ עטרית' ע' תסד. דיה אין הקב"ה בא כטרוניא תרפ"ה פ"ב ואילך (סה"מ

קונטרסים ח"ג ע' ככא ואילך).

(60) רמ"א אייח ס"א ס"א. שו"ע אדה"ז שם ס"ג. מהדו"ב שם ס"א.

(61) חגיגה בסופה. עירובין יט, ב.

(62) הלכות ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ב. יש"נ.

(63) סנהדרין צח, א.

(64) דניאל ז, יג. סנהדרין שם.

(65) בשלח טו, ב. פרשי עה"פ. שמיר ספכ"ג.

(66) מכילתא ופרשי עה"פ.

(67) דיה כי בחפזון תשיח ספ"א. ובכ"מ.